

JOVICA AČIN

Apám álma

Apám, Emil Inkub mesélte, egyik nyáron visszavonult egy falucskába, és egy hegyoldalra épült fakunyhóban szállt meg. E lépésre azért szánta rá magát, mint mondta, hogy átadva magát a magánynak és a remetei gondolatoknak tisztázzon bizonyos kétségeket, melyek abban az időben gyötörték. Minthogy az első tíz napot ott töltötte el, úgy tűnt neki, mintha egy álomba csöppent volna. Amikor bérelt kunyhójából balra, a dombtető felé kitekintett, a távolban felsejlett előtte egy nagyobb részt üvegből álló kerti lak, amiben a városi Vakok Intézetének leánynövendékei nyaraltak. Olykor elsétált odáig, elnézte, a vak leányok, ujjakkal az asztalon tapogatózva, hogyan veszik magukhoz könnyedén és csendben ebédjüket. Egyikük különösen megtetszett neki. Állig felgombolt fekete ruhájában, akár egy apáca, ő volt a leghallgatagabb, arcán pedig, melyet bal felől egy szörnyű heg torzított el, örökké mosoly ült.

A nyár csapadékos volt, az a vidék amúgy is a különösen sok nedvességről volt híres. A vízenyös talaj miatt apámnak, majdnem a faházikó ajtaja elé, egy hosszú pallót kellett helyeznie, ezen keresztül kelhetett csak át az ösvény szilárdabb részére. Amikor lepillantott a dombról, egy tavacska hullámszára lett figyelmes, melynek csak egy igen kis része terült el a tisztáson, a másik fele az erdőben búj meg. Elmondta, gyakran úgy tűnt neki, ez nem egy közönséges tó. Amikor leereszkedett hozzá, meg volt győződve arról, hogy a tó felülete felemelkedik, és egészen merőlegessé válik, akár egy hatalmas tükör, mely az erdő legszélén található. Erről az erdőről tartották, oly idős, akár a világmindenség és van benne olyan hely, amit még emberi láb soha nem érintett. Ennek tudatában indult el egyik alkalommal a tó felé. Alkonyodott. A tó ismét felemelkedett, és a félhomály ellenére a tavi tükörben megpillanthatta saját mását. Ám nem vette mindjárt észre, már van valaki annál a tükörnél. Közvetlenül a partnál ült a vak lány, aki megtetszett neki. Úgy tűnt, mintha csak pihent volna egy, a kerti laktól tartó hosszú séta után. Valószínűleg segítség nélkül jött el idáig. Hátával a tükör felületének támaszkodott. Kicsiny mellei kidomborodtak, úgy, hogy a fekete szövet alatt formájuk teljesen kivehető volt. A lány valószínűleg aludt, mivel a feje hátra hanyatlott, és egészen elmerült a vízi tükörben.

Apám úgy mesélte, a lány egy álombéli erdei úrnőre hasonlított. Te pedig az alkony hercege voltál, szóltam, és elnevettem magam. Csodálkozva nézett rám, de az volt az érzésem, mintha egyáltalán nem is hallotta volna, mit is mondtam. E látvány, folytatta, egészen elvarázsolt, mintha teljesen hatalmába kerített volna a hirtelen leereszkedő sötétség. Egy hangot is hallottam, ami az alkony urának szólított, mintha nem is tartoznék az emberek közé. Megbűvölten tettem meg az utolsó lépést, és pont a lány előtt találtam magam. Leguggoltam és mindkét kezemmel könnyedén megcirógattam a melleit, ám amikor a feje elkezdett kiemelkedni a tükörből, gyengéden de kérlelhetetlenül taszítottam egyet a mellén. És ő teljesen eltűnt a tükörben. Pár pillanatig a tükör felszínén buborékok jelentek meg, de aztán azok is eltűntek. Így fogantál meg te, fejezte be meséjét apám, Emil Inkub.

Egészen természetes módon jöttem tehát a világra, az álom és a homály egyesülése révén. Mindig is tudtam, tulajdonképpen az nem is egy igazi tó, hanem egy vad erdei tükör, amelyik egy pillanattal azelőtt még nem, és egy pillanattal azután már nem létezett, tette hozzá apám. Kezdetben tó volt, és azután is tó volt. Azonban elég volt ahhoz egyetlen pillanatra, hogy ez ne legyen így örökké, hogy egy percre tükörré váljon, melyben a szerelem álmodik és megfullad, mint a csak arra teremődött volna, hogy a homály a kebelébe taszítsa őt.

Te pedig utána ugrottál? – kérdeztem, de már tudtam is a választ. – Belevetetted magad abba az álomba, abba a tükörbe.

Manapság olvasok és gyűjtögetek, átolvasgatom és kicsit át is fordítom az álmokat. Keresem azt az álmot, melyből létrejöttem. Így jutottam el ide, a tükörhöz, melynek szélénél, hátát a rugalmas, sima felületnek támasztva ül a lány, aki után vágyódom, és aki nem láthat engemet. Feje hátravetve, belemerül a tükörbe. Nyújtom a kezem, hogy megérintsem, de a kezem tehetetlen. Virrad, és én úgy érzem magam, mint a virradat ura, aki felébred, mert idegen álmokat választva és fordítva elmulasztotta az éjszakát, elmulasztotta az életet. Így szakad meg a családfa utánam. Tisztában vagyok vele, méltatlan vagyok az Inkub családdhoz, és meg kell várnom, hogy újjászülessek egy másik mesében, hogy akkor majd a mi mozinkban, a vakok mozijában megpróbáljam megragadni az én igazi mesém. Ez egy rémálom.

Kétszer csenget

Ha meg akar győzni a szomszédom arról, hogy ne tologassam a bútoraimat, ne csoszogjak klumpában a csupaszk parkettán, vagy valami hasonló baromságról, azt mondja: „A postás mindig kétszer csönget.” Elmegyek a pékségbe, és a péklány, akire egyébként szemet vetetem, kihívóan odaveti: „A postás mindig kétszer csönget”, miközben a polcra kiválasztja nekem a legégettebb kenyeret. Talán e szolás egy titkos jelszó vagy jeladás lehet, esetleg egy univerzális jelentésű, nagyszerű beköpcséről van szó, ami minden alkalommal jól jöhet. Megpillantok egy újságcímet: „A postás mindig kétszer csönget.” A tévében a szappanopera ugyanilyen címen fut, és a moziban is ilyen címmel vetítenek egy filmet. Levonom a következtetést, ez biztos bepillantást enged a világ mélyebb értelmébe, csak éppen én nem értem. Nem születtem elég okosnak ezekhez a dolgokhoz és szavakhoz. Szomorúan ülök az ágy végén, melyben anyám haldoklik, de ő váratlanul felébred a kómából. Látom, mozgatja az ajkait, nyugtalanul. Odahajolok hozzá, és kisilabizálom a suttogásából: „A postás mindig kétszer csönget.” És ekkor kileheli a lelkét. Ez feslett fiának címzett utolsó üzenete. Fantasztikus végrendelet, annak ellenére, hogy az anyóka egész életét csöngő nélküli házban élte le, így nem lehetett a *be-csöngető-postások* túl nagy szakértője.

Komolyra fordul a dolog: nem merem megkérdezni, mire céloznak, viszont mindenütt ezt hallom, így szólnak, jajveszékelnak, figyelmeztetnek: „A postás mindig kétszer csönget, a postás mindig kétszer csönget.” Ha pedig megkérdezem tőlük, tartok tőle, mit hallok majd. Kigúvasztják szemeiket: „Nem létezik, hogy nem tudod!” Már az egyik ismerősöm bejárati ajtajára is ez van felírva: „Kétszer csöngess!”

Hajnaltól elcsigázottan érek haza, szormeszagom van, a feleségem pedig dühösen grabancon ragad: „Aha, te semmirekello, kurvapecér... A sírba akarsz kergetni, de várj csak, majd meglátod. A postás mindig kétszer csönget.” Mintha tudná, de miért is ne, talán a postások nála és az összes többenél is kétszer csöngetnek? Kiszabadítom magam. Egy hársípval nem lehet tréfálni. Azonban ahelyett, hogy lecsöngetnék neki egyet, összeszedem minden hidegvéremet és nyugodtan, abszolút nyugodtan odavetem neki: „Igen, a postás mindig kétszer csönget.” Varázsige ez. A feleségem testtartása hirtelen megváltozik, majd körülborombol engem, akár csak Boróka, annak a szinkrontolmácsnőnek a feslett burmai macskája, akinél lehúztam az éjszakai műszakot, és aki, mivel macska, sosem tudja megállni, hogy amikor izzadtan elterpeszkedem, ne játszadozzon el egy kicsit a golyóimmal. Egy élelmes jószág jól tudja, mit kell babrálni, karmolászni.

Lehet, hogy ez a mondás varázserővel bír, ám én mégsem vagyok varázsló.

Nem csak magát a szólást nem értem, de semmilyen alaposabb tapasztalattal nem tudom alátámasztani. Mondjuk elhiszem, ez mindenki szájából igazságként hangzik, igazi isteni kinyilatkoztatásként, de amint én nyitom szólásra a szám, az már hazugság. Nálam a postás mindig csak egyszer csönget. Régen, amikor ebbe a házba költöztem, megpróbált kétszer csöngetni. De soha többé. Egy apró gesztussal a tudtára adtam, ne tegye, és ő azonnal megtanulta a leckét, feladta a próbálkozást. „Amúgy nem szoktam egynél többször csöngetni, csak most valahogy kiment a fejembol” – mondta lehangoltan. Talán alaposabban ki kellett volna faggatnom a szokásai felől, tudniillik azért érdemes inelligens postások után kutatni, de sajnos elszalasztottam a kínálózó alkalmat, aztán meg már késő volt. Azóta a mellényem órazsebében mindig magamnál hordok egy cetlit, amin iskolás betűkkel ez áll: „Ha Pera Perić, amint észrevette az első jelzést, elment volna a rendőrségre, semmi sem lett volna az *egészből*.”

Akármi is volt, amint álomba zuhantam, eljött a reggel. Az értelmem alszik, de hallom: csönget. Az a bölcs postás lenne? Elméletileg senki sem tudhatná, hogy itthon vagyok. Másodszor is csönget. Szóval nem a postás. Betakarom a fejemet is, de harmadszor is csönget. Most már biztos, hogy nem a postás. Ez biztos nem tudja, lehet, nem is vagyok itthon. Kéthárom perc múlva negyedszer is. Hogy rákattant. Hadd csöngessen. Majd felfogja, abba-hagyja és elmegy. Túlságosan is álmos vagyok ahhoz, hogy felkeljek. Mindegy ki vagy mi az: takarodjon. Elmúlik úgy öt perc, és tessék: ötödször és hatodszor is. Nincs véletlenül földrengés? Ülök az ágyban, nézem a lámpát. Nem mozog. Vagy mégis mozog? Meztírláb kimegyek az erkélyre. Semmi, nem inog a világ, de a hátam mögül hallom, megint csönget. Teljesen felébredek. Lehet, hogy a szokásos: háború, katonai küldönc jött értem? Egyelőre küzdjenek meg nélkülem. Már amúgy is a végéhez közeledik. Nem tart már sokáig, mármint a háború. Ha meg örökké tartana, rám is sor kerül majd, miután kialudtam magam. Bebújok az ágyba, de nyoldszadszor is csönget. Ha valamelyik kölyök szórakozik, megfojtom. Manapság az ifjúság neveltetése, istenemre, a lehető legmélyebb szintre süllyedt. Tiszta sarlatánság. Lábujjhegyen az ajtóhoz lopódom. Semmi hang, semmi nesz. Most már vége, rágyújtok a konyhai asztalkánál. Ahogy elszívtam a cigarettát és visszamentem az ágyba, csönget, csönget. Hát milyen világ ez? Felugrok. Kárhózat, megdermedek. Lehet, hogy veszélyes, jobb, ha semmi jelet sem adok magamról. Apránként felemelem a kémlelőnyílás

fedelét. Bámulok bele a sötétségbe, de senkit sem látok. Hagyom, hogy a szemeim megszokják a sötétséget. Nem, épp senki.

Amikor aztán megfőztem a kávé és rágyújtottam a második cigarettára is, ismét csöngetett. Megszámoltam, a fenébe, hanyadik alkalommal is, a pokolra vele! Nem fogom kinyitni, nem és nem, szilárdan eltökéltem magam. Egész délelőtt, délben és azután egy órával is, egy és tíz perc közti szabálytalan időközönként, bárki is legyen az, kitartóan csöngetett. Talán ezerszer is. Ezeregyedszerre nem bírtam ki, megfordultam és kinyitottam az ajtót. Jobb lett volna, ha nem.

Kollár Árpád fordításai

Jovica Aćin 1946-ban született Nagybecskerekben. Jelenleg Belgrádban él. Tanulmányokat, esszéket, novellákat ír és angolból, franciából, németből fordít. Művei: *Unakrst divljina pamćenja* (1970), *Izazov hermeneutike* (1975), *Paukova politika* (1978), *Šljunak i mahovina* (1986), *Poetika rastrojstva* (1987), *Duge senke kratkih senki* (1991), *Poetika krivotvorenja* (1991), *Uništiti posle moje smrti* (1993), *Gatanja po pepelu* (1993), *Lebdeći objekti* (2003), *Ko hoće da voli, mora da umre* (2003), *Mali erotski rečnik srpskog jezika* (2003). A fenti fordításoknak az *Uništiti posle moje smrti* című kötet szolgált alapul. (A szerk.)